

İSRAİL'İN GAZZE SALDIRILARI VE ANKARA-TEL AVİV İLİŞKİLERİNİN GELECEĞİ

“

İsrail'in diğer ülkelerde Hamas liderlerini hedef alma stratejisinin hem düşünüldüğünde zor olacağı hem de böyle bir girişimin İsrail'in Lübnan, Türkiye ve Katar gibi ülkelerle ilişkilerini farklı bir klime sokacağına da altı çizilmelidir.

”

DOÇ. DR. İSMAİL NUMAN TELCİ

Başkan Vekili ORSAM

70

yıldan uzun süredir Filistin topraklarında devam eden İsrail işgali, 7 Ekim tarihinde Hamas'ın İsrail'e saldırılarının ardından farklı bir boyut aldı. İsrail, 7 Ekim tarihinden bu yana Gazze'de eşi görülmemiş şekilde hava, kara ve deniz saldı-

rılarını yoğunlaştırdı ve askerî/sivil ayrımı gözetmeksizin 20 bin kişinin hayatını kaybetmesine neden oldu. Gazze ve çevre bölgelerde devam eden İsrail saldırganlığı, hâliyle İsrail'in bölge ülkeleriyle ilişkilerini etkiler bir duruma geldi. Bu çerçevede geçtiğimiz günlerde İsrail iç güvenlik kurumu Shin Bet yetkilisi Ronen Bar'ın Hamas yetkililerinin sınıraşan operasyonlarda Lübnan, Türkiye ve Katar'da hedef

alınabileceğini belirttiği kaydın sızdırılması, İsrail'in bölge ülkeleriyle ilişkilerini etkileyecek kapasitede bir açıklama olarak görülmektedir. Buradan hareketle Türkiye-İsrail ilişkilerinin söz konusu açıklamayla nereye evrileceğine bakmak, gerek iki ülke ilişkileri açısından gerekse de bölge siyasi açısından önemli noktalara işaret edebilecektir.

İSRAİL'İN HAMAS'A KARŞI ULUSLARARASI OPERASYON PLANLARI VE BÖLGESEL GERİLİMLER

Shin Bet Direktörü Ronen Bar, sızdırılan kayıtlarda Hamas'ın 7 Ekim saldırılarını 1972 Münih Olimpiyatları'ndaki olaylara benzetmekle birlikte, Hamas yetkililerinin sınıraşan operasyonlarda hedef alınacağını bildirdi. Bar açık-

lamalarında Hamas liderlerinin "her nerede olurlarsa olsunlar" bu süreç uzun yıllar dahi olsa etkisiz hâle getirileceklerini ifade ederken Lübnan, Türkiye ve Katar'ın adını geçiren ifadeler kullanmaktadır. Bar, ayrıca ilgili stratejinin İsrail kabinesi tarafından Shin Bet'e verilen bir görev olduğunu ifade etti. Bu çerçevede Shin Bet'in görevinin İsrail vatandaşlarının güvenliğini sağlamak olduğunu ve 7 Ekim günü ve sonrasında Shin Bet'in bunu başaramadığını, dolayısıyla bu tip operasyonlarla Hamas'ın etkisini sifıra indirmeye çalışacaklarını da vurgulamıştı.

Shin Bet direktörünün açıklamalarının ardından Türkiye'den tepki gecikmedi ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, bu tip operasyonların gerçekleştirilmesi hâlinde büyük bedellerin ödeneceğini vurgulayan bir açıklamada bulundu. Cumhurbaşkanı Erdoğan, Türkiye'de gerçekleştirilebilecek bu tip operasyonların sonuçlarının son derece ciddi olabileceğinin unutulmaması gerektiğini ifade etti ve Türkiye'nin dünya çapında hem istihbari kapasite hem de güvenlik/savunma alanında kaydettiği ilerlemenin malum olduğunu, aynı zamanda Türkiye'nin yeni kurulmuş bir devlet olmadığını beyan etti. Bu açıdan değerlendirildiğinde, İsrail'in diğer ülkelerde Hamas liderlerini hedef alma stratejisinin hem düşünüldüğünde zor olacağı hem de böyle bir girişimin İsrail'in Lübnan, Türkiye ve Katar gibi ülkelerle ilişkilerini farklı bir iklime sokacağına da altı çizilmelidir.

“

Türkiye'deki seçim süreçlerinin ve seçim kampanyalarının, İsrail'de ise kurulan farklı hükümetlerin daha ekstrem bir tabana hitap etmesi hasebiyle karşılıklı olarak Ortadoğu'daki meselelerin siyasette gündeme getirildiği ifade edilmelidir.

”

2020-2023 TÜRKİYE-İSRAİL İLİŞKİLERİ: SİYASİ VE JEOPOLİTİK DİNAMİKLER

7 Ekim'e gelinen süreçte 2020 yılından itibaren Türkiye-İsrail ilişkileri farklı dönemlerden geçmişti. 2020 yılı itibarıyla Körfez ülkeleriyle İsrail'in ilişkilerini normalleştirdiği İbrahim Anlaşmalarıyla birlikte, İsrail'in bölgede yeniden değerlendirildiği bir dönemden geçildi. Bu dönemde Ortadoğu jeopolitiğindeki değişimler; Biden yönetiminin göreve gelmesiyle birlikte Çin'i önceleyen bir dış politika takip edilmesinin sonuçlarını, İran ve Yemen'deki sorunlu meselelerin (nükleer anlaşma ve iç savaş) gündeme daha fazla getirilmesini ve Afganistan-Taliban meselesini içermiştir. Dolayısıyla İsrail'in İran'ın daha az baskıldığı bir bölgesel iklimde, ortaklık arayışı da artmıştı. Aynı zamanda daha sonraki süreçte Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) Ortadoğu'dan çekildiği yönündeki emarelerin artması ve Rusya-Ukrayna arasında Şubat 2022 tarihinde bir savaşın başlamasıyla birlikte, bölge ülkelerinin ortaklık arayışlarının arttığı bir dönemden geçilmektedir. 2020'lerde Türkiye ve İsrail yetkililerinin temelde siyasi ve ideolojik farklı-

lıklardan kaynaklı olarak karşılıklı eleştirilerin arttığı bir dönem görülmektedir. Bu çerçevede Türkiye'nin İsrail politikasının bu dönemde temelde Filistin meselesinin haklılığı ve uluslararası anlamda destek görmemesi hususu çerçevesinde şekillendiği ifade edilmelidir. Aynı zamanda iç siyasetlerdeki durumların da Türkiye'deki seçim süreçlerinin ve seçim kampanyalarının, İsrail'de ise kurulan farklı hükümetlerin daha ekstrem bir tabana hitap etmesi hasebiyle karşılıklı olarak Ortadoğu'daki meselelerin siyasette gündeme getirildiği ifade edilmelidir.

Daha yakın dönemlere gelindiğinde Ortadoğu'da Körfez-merkezli normalleşme eğilimlerinin görülmeye başlandığı gözlemlenmektedir. Bu normalleşmeler ikliminde Türkiye de kendi dış politikasını oluşturduğu Ortadoğu gibi alanların dışında da Ermenistan, Yunanistan ve ABD gibi ülkelerle mesele bazlı normalleşmelere gitmişti. Bu çerçevede, Türkiye ile İsrail arasında da normalleşme faaliyetleri atılmıştı. Özellikle 2022-2023 döneminde Türkiye ile İsrail arasındaki diplomatik temaslar artmış ve belirli

konular üzerinden siyasi müzakere çerçevesinin çizilmeye başlandığı görülmüştü. İki ülke arasında enerji diplomasinin işletilmesiyle birlikte, East Med gibi projelerin gerçekleştirilmesi üzerine, Türkiye-İsrail enerji iş birlikleri de Doğu Akdeniz-merkezli olarak gündeme gelmişti. Burada Türkiye'nin enerji güzergâhlarındaki önemli konununun iki ülke ilişkileri çerçevesinde siyasi bir değer hâline geldiği

de görülmektedir. Ağustos 2022 döneminde ise Türkiye ve İsrail arasında karşılıklı büyükelçilerin atanma kararı alınmıştı. Eylül 2022 tarihinde İsrail, hâlihazırda Türkiye’de görev yapmakta olan Irit Lillian’ı Ankara Büyükelçisi olarak atarken, Ekim 2022 tarihinde Şakir Özcan Torunlar, Türkiye’nin Tel Aviv Büyükelçisi olarak atanmıştı.

“

İsrailli yetkililerin Hamas yetkililerini bölge ülkelerinde hedef alacağı açıklaması, Türkiye-İsrail güvenlik ilişkilerini temelden olumsuz etkileyecektir. Yakın dönemlerde Türkiye’deki belirli İran unsurlarının İsrail tarafından hedef alınmasındaki İsrail başarısızlığı, Türkiye’nin ilgili alandaki kapasite artışını açıkça ortaya koymaktadır.

”

TÜRKİYE-İSRAİL GÜVENLİK İLİŞKİLERİNDE DÖNÜM NOKTASI: HAMAS YETKİLİLERİNE YÖNELİK AÇIKLAMALARIN YANKILARI

Türkiye-İsrail ilişkilerinin 2020 yılından sonraki seyri dikkate alındığında, 7 Ekim gelişmelerinin akabinde Türkiye’deki ve bölgedeki diğer ülkelerdeki Hamas yetkililerinin hedef alınacağı açıklaması doğrudan İsrail’in ilişkilerini etkileyebilecektir. Bu çerçevede bundan sonraki süreçte Türkiye’nin Netanyahu hükûmetiyle İsrail arasında yaptığı ayrımı derinleştirebileceği ve İsrail’in Gazze ve çevresindeki savaş suçlarını uluslararasılaştırmak için diplomasi yürüteceği ifade edilebilir. Bu çerçevede Türkiye’nin İslam İşbirliği Teşkilatı ve BM gibi yapılarıdaki üyelik rolünü ve Arap Birliği ve Körfez İşbirliği Konseyi gibi yapı-

lardaki rollerini de meseleyi uluslararasılaştırmak amacıyla dış politikasında kullanabileceği ifade edilebilir. Nitekim bu minvalde geçtiğimiz günlerde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Doha’da düzenlenen 44. Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) Zirvesi’ne katılmış ve KİK liderlerine yaptığı konuşmasında Türkiye’nin Filistin’in ve Filistinlilerin haklarının savunucusu olmaya devam edeceğini vurgulamıştır.

Sonuç olarak, İsrailli yetkililerin Hamas yetkililerini bölge ülkelerinde hedef alacağı açıklaması, Türkiye-İsrail güvenlik ilişkilerini temelden olumsuz etkileyecektir. Yakın dönemlerde Türkiye’deki belirli İran unsurlarının İsrail tarafından hedef alınmasındaki İsrail başarısızlığı, Türkiye’nin ilgili alandaki kapasite artışını açıkça ortaya koymaktadır. Bu gelişmelerle Türkiye, sınırları içerisinde bu tür girişimlere geçit vermeyeceğini de ilgili taraflara göstermiştir.

Türkiye, bölgesel anlamda rakip olarak politika üreten ülkelerin farklı faaliyetlerini gerçekleştirebildiği bir alan olmaktan öteye, bu tip faaliyetleri gerek ulusal gerekse de uluslararası norm ve pratiklere uygun şekilde çözmüştür ve çözmeye de devam edecektir. Dolayısıyla bu çerçevede, İsrail’in ilgili stratejisinin Türkiye’yi içeren boyutunun en önemli sonucu Türkiye ile ilişkilerin tehlikeye atılması olacaktır. Nitekim ilerleyen dönemde İsrail üzerinde artan gerek iç siyaset baskısı gerekse de bölgesel ve uluslararası baskının, bu tip spekülasyon stratejilerin uygulanmasını zorlaştıran diğer etkenler olacağı da açıktır. ■